



Härmälän leirintäalueen ja lähiympäristön kehittäminen Asemakaava 8809

LIITO-ORAVASELVITYS 2026

Tampereen kaupunki / Asemakaavoitus

Raportti 18.6.2026



TAMPERE

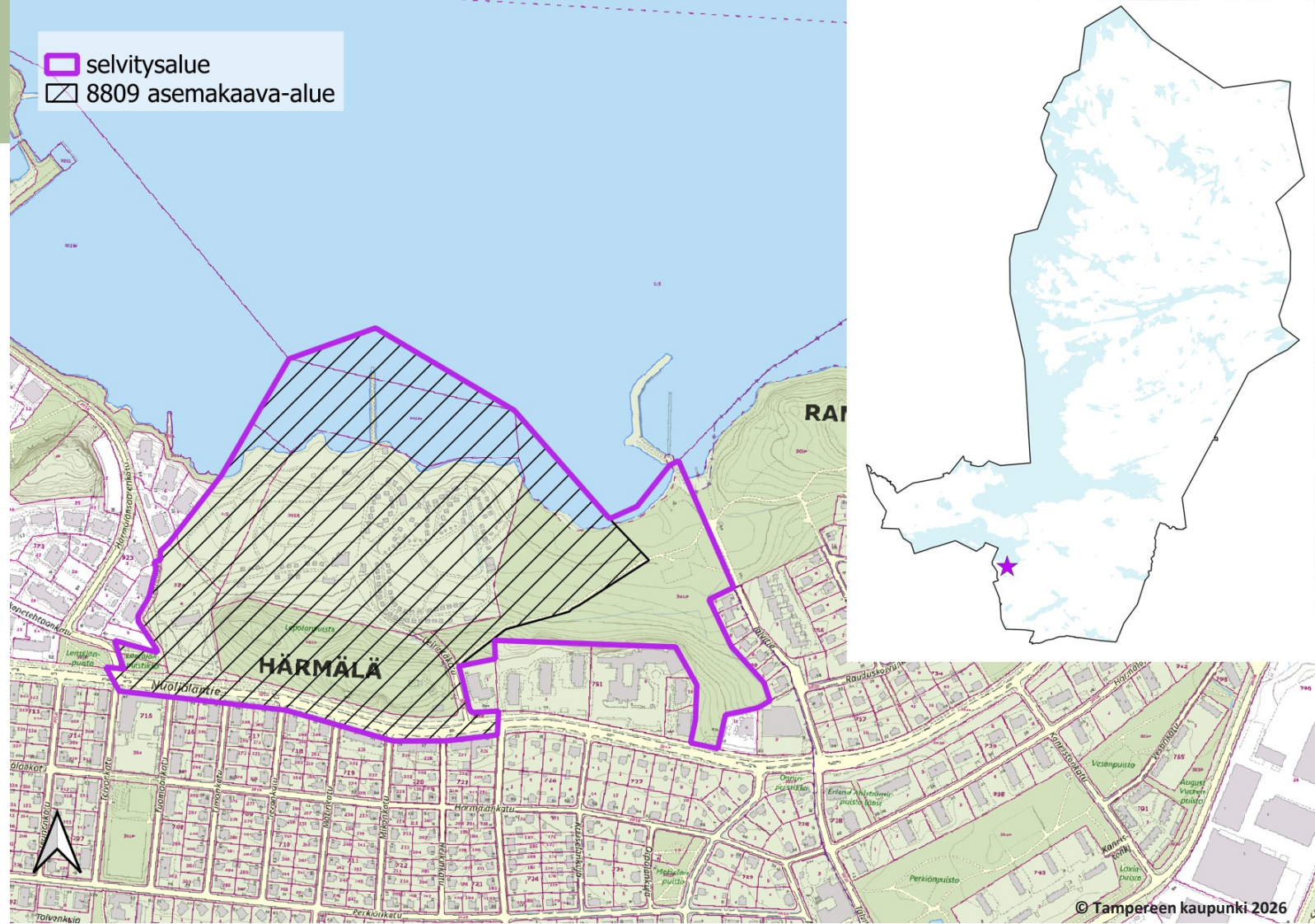
Johdanto

Härmälän leirintäalueen ja sen lähiympäristön asemakaavamuutosalueella toteutettiin liito-oravaselvitys 19.-20.3.2026 sekä 26.3.2026, jolloin selvitettiin Lepolan huvilan piha-alue. Maastokäynnin tavoitteena oli kartoittaa, löytyykö selvitysalueelta merkkejä liito-oravan liikkumisesta tai mahdollisia lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Samalla tarkistettiin asemakaava-alueen läpi kulkevien liito-oravayhteyksien tilanne.

Maastokäynnin selvitysalueen raja näkyy oikealla kuvassa lilalla värillä. Selvitysalueen raja on sama kuin vuonna 2020 toteutetun luontoselvityksen aluerajaus. Asemakaava-alueen raja on jonkin verran selvitysalueen rajausta pienempi (kartalla musta vinoviivoitettu alue). Selvitysalueen pinta-ala on noin 21 hehtaaria. Maastokäynnit toteutti FM maantieteilijä Saija Kouko Tampereen kaupungin asemakaavoituksesta.

Selvitys toteutettiin ”Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt” (Nieminen & Ahola (toim.) 2017) mukaisesti papanakartoitusmenetelmää käyttäen. Liito-oravan esiintymistä kartoitettiin etsimällä liito-oravan papanoita suurten kuusien ja mäntyjen sekä lehtipuiden tyviltä sekä tarkkailtiin muita merkkejä lajista kuten virtsajälkiä. Selvityksessä kartoitettiin myös liito-oravalle soveltuvat pesäpuut ja kulkureitit.

Kartoituspäivinä 19.-20.3.2026 maa oli vielä jäässä ja pieniä lumikasoja oli vielä siellä täällä. Lepolan huvilan käynnillä 26.3.2026 kaikki lumi oli jo sulanut. Puissa ei maastokäynneillä ollut vielä lehtiä, eikä kasvillisuus ollut vielä puhjennut puiden tyville, joten liito-oravan papanoiden ja mahdollisten pesien havainnointi oli vaivatonta. Selvitys on tehty viranomaisohjeiden mukaisesti. Selvitys ei sisällä merkittäviä epävarmuustekijöitä ja sen katsotaan sisältävän riittävät tiedot alueen asemakaavoituksen pohjaksi.



Kuva 1 Selvitysalueen ja kaava-alueen rajaukset ja alueen sijainti Härmälän kaupunginosassa.

Lähtökohdat

Selvitysalue sijaitsee Härmälän kaupunginosassa noin 3 km linnuntietä kaupungin keskustasta etelään. Alue rajautuu pohjoisessa Pyhäjärveen, idässä Talvitien pientaloalueeseen ja Talvitien pohjoisena jatkeena olevaan uimarannan ajoyhteyteen, etelässä Nuolialantiehen ja Nuolialantien varren kerrostaloalueeseen sekä lännessä Lepolanpolkuun ja Härmälänrannan asuinkerrostaloalueeseen. Selvitysalueen pinta-ala on noin 21 hehtaaria, josta pohjoinen osa on Pyhäjärven vesialuetta.

Selvitysalueella sijaitsee Härmälän leirintäalue, joka on käytössä kesäisin. Alueella on leirintämökkejä, telttä- ja caravanpaikkoja sekä virkistyspalveluita kuten leikkipaikka, uimapaikka ja minigolfalue. Leirintäalue on toiminut alueella vuodesta 1959 asti. Selvitysalueen eteläosassa on metsäinen ja kallioinen Lepolanpuisto. Selvitysalueen lounaiskulmaan sijoittuu Lepolan huvilan alue. Kaupungin ostettua huvilan siellä on toiminut mm. lastenkoti ja päiväkot. Rakennus on tällä hetkellä tyhjiällä. Itäinen osa selvitysalueella on Härmälän rantapuistoa, jossa on mm. uimaranta ja pelikenttäalue.

Asemakaavamuutoksen tavoitteena on muuttaa osa leirintäalueesta asuinkäyttöön. Leirintäalueen on tarkoitus jäädä alueelle, mutta pienemmälle alalle. Ranta-alueet ja Lepolanpuisto on tavoitteena jättää virkistyskäyttöön. Lepolan huvilan kiinteistön osalta tutkitaan käyttötarkoituksen laajentamista. Lepolan huvilarakennus on suojeltu.

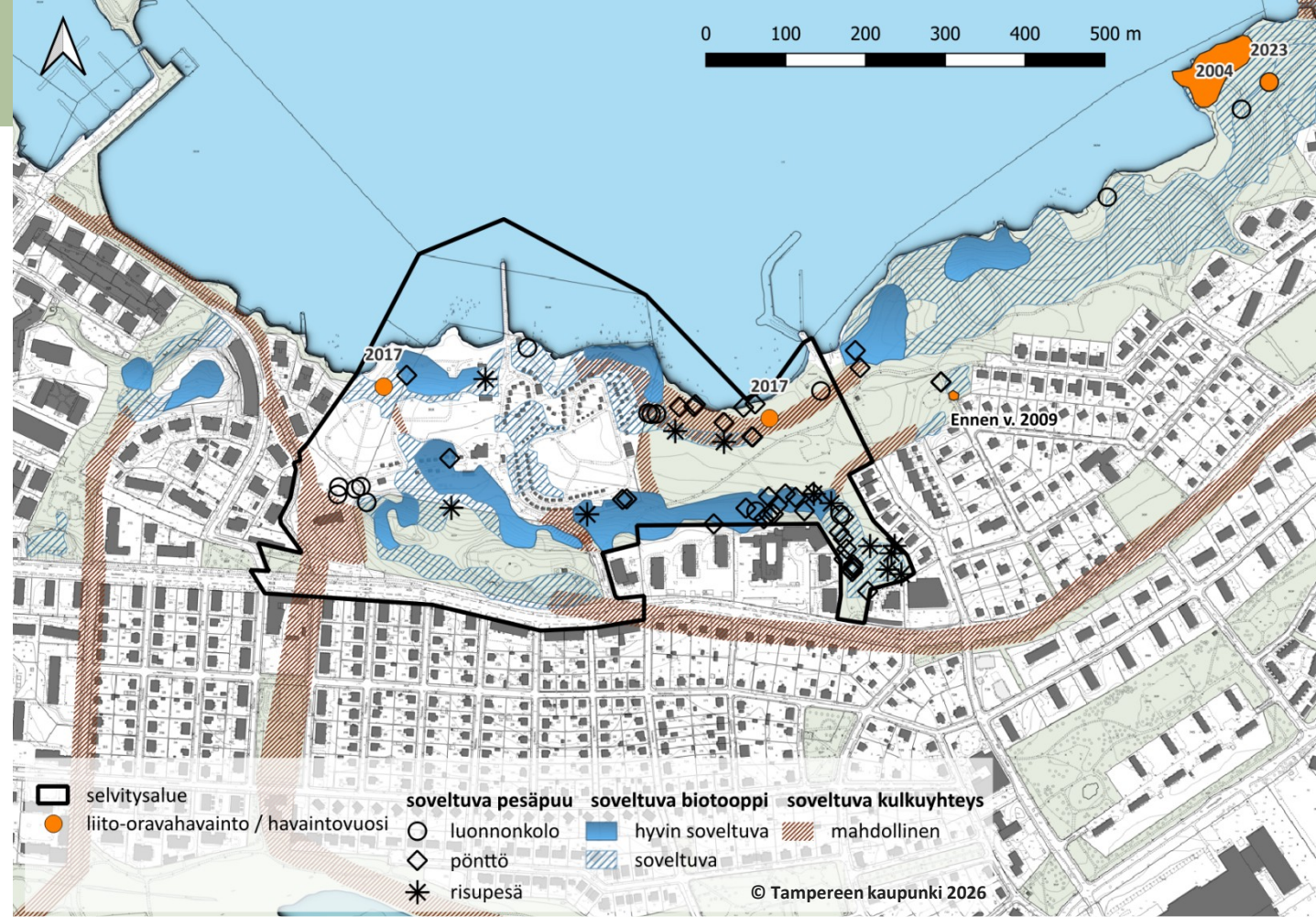
Aiemmat liito-oravaselvitykset ja havainnot

Selvitysalueelta on laadittu liito-oravaselvitykset vuosina 2016, 2017 ja 2020.

Vuoden 2016 kantakaupungin liito-oravaselvityksessä ei selvitysalueelta tehty liito-oravan papanahavaintoja, mutta Lepolanpuisto sekä leirintäalueen keski- ja länsiosat todettiin liito-oravalle erittäin soveltuviksi alueiksi. Leirintäalueella sijainneesta, haljenneesta tammesta löytyi liito-oravan pesä.

Vuoden 2017 kantakaupungin liito-oravaseurannassa selvitysalueelta tehtiin kahden puun alta papanahavaintoja selvitysalueen länsiosasta sekä itäosasta, läheltä rantaa. Selvitysalueeseen kuuluneet leirintäalue ja Härmälän rantapuisto eivät olleet liito-oravan vakituksessa käytössä. Vaikutti, että alueella oli käynyt yksittäinen liito-oravayksilö pyörähtämässä.

Vuonna 2020 alueen asemakaavamuutokseen liittyen, alueelta laadittiin laajempi luontoselvitys, jonka yhtenä selvityslajina selvitettiin liito-orava. Selvitysalueelta tai sen läheisestä Härmälän rantapuistosta ei tehty havaintoja liito-oravasta. Selvitysalueen puustoiset alueet todettiin suurilta osin liito-oravalle soveltuviksi tai hyvin soveltuviksi. Alueelta havaittiin lisäksi useita liito-oravalle soveltuvia pesäpaikkoja. Liito-oravan todennäköiset kulkuyhteydet alueen läpi osoitettiin rantaan ja eteläosan metsäisille alueille.



Kuva 2 Selvitysalueelta ja sen läheisyydestä tehdyt havainnot liito-oravasta ennen vuotta 2026.

Laji.fi –viranomaisportaalin havainnot

Liito-oravan havaintotiedot tarkistettiin 22.5.2026 Laji.fi –viranomaisportaalista. Selvitysalueelta ei ole portaaliin viety muita havaintoja kuin vuoden 2017 papanahavainnot. Härmälän rantapuiston itäpäästä, selvitysalueen ulkopuolelta, läheltä Vihilahtea, on tehty asukkaan näköhavainto kahdesta liito-oravasta vuonna 2023.

Aiemmin laaditut liito-oravaselvitykset

- Härmälän leirintäalueen asemakaavan nro 8809 luontoselvitykset, Ramboll 2021.
- Liito-orava osana yleiskaavan viherverkkoa, seuranta 2017-2019. Tampereen kaupunki 2020.
- Kantakaupungin liito-oravaselvitys 2016. Tampereen kaupunki, Ramboll

Yleiskaavan viherverkosto

Kantakaupungin yleiskaavayhdistelmä

Selvitysalueen läntinen osa, jossa leirintäalue sijaitsee, on osoitettu yleiskaavassa asumisen ja virkistyssekoittuneeksi alueeksi. Aluetta kehitetään nykyisen virkistyskäytön ja/tai alueen ekologisten yhteyksien lähtökohdista. Alueelle on mahdollista osoittaa täydentävää asuntorakentamista nykyisten toimintojen väistyttyä ja varmistamalla alueen soveltuminen rakentamiseen. Alueelle on osoitettu myös ohjeellinen uusi leirintäalue –merkintä sekä pohjois-etelä- ja itä-länsi –suuntaiset ohjeelliset ekologiset yhteydet.

Selvitysalueen itäiset osa on osoitettu yleiskaavassa keskuspuistoverkoston alueeksi sekä osaksi kansallista kaupunkipuiston aluetta. Koko selvitysalueen matkalta on rantavyöhykkeelle osoitettu ohjeellinen virkistysyhteys sekä pyöräliikenteen alueellinen reitti. Nuolialantieltä on lisäksi osoitettu idän suuntainen pyöräliikenteen alueellinen pääreitti.

Keskuspuistoverkosto tulee säilyttää yhtenäisenä ja aluetta kehittää monimuotoisena ja hyvin saavutettavana luonto- ja virkistysaluekokonaisuutena.

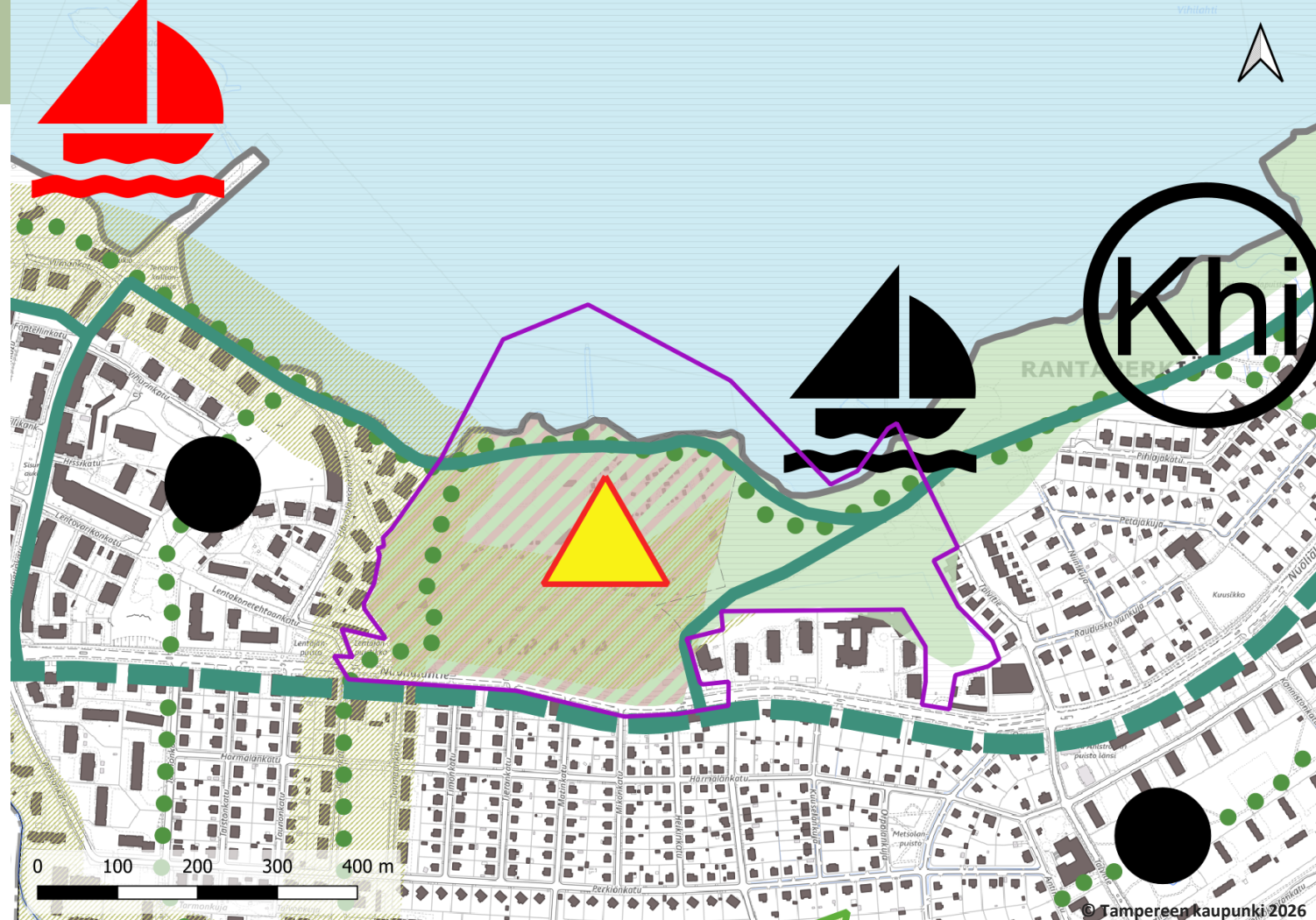
Tampereen kaupunki on hakenut vuonna 2020 **kansallisen kaupunkipuiston** perustamista ympäristöministeriöltä. Härmälän rantapuisto on osa tätä kokonaisuutta. Hakemuksesta ei ole tehty vielä päätöstä.

Leirintäalueen sijoittumisen edellytykset ja yhteensovittaminen luontoarvojen, arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyvien arvojen ja muiden tarpeiden kanssa tulee tutkia tarkemman suunnittelun yhteydessä

Ekologiset yhteydet ovat merkittäviä eliölajien liikkumiselle ja luonnon monimuotoisuuden säilymiselle. Ekologisen yhteyden toimivuus ja kytkeytyminen keskuspuistoverkoston on turvattava. Ekologinen yhteys on säilytettävä mahdollisimman leveänä ja kehitettävä kullekin yhteystyypille ominaisella tavalla. Selvitysalueen Itä-länsisuuntainen yhteys on osoitettu puustoiseksi yhteydeksi. Puustoisia yhteyksiä on kehitettävä latvuspeitteisyydeltään yhtenäisiksi ja lajistoltaan monimuotoisiksi. Selvitysalueen länsireunaan mukaileva yhteys on puustoisien yhteyden lisäksi siniyhteys, jonka välitön lähiympäristö tulee turvata sen luonto-, ympäristö- ja maisema-arvojen vaatimalla tavalla.

Virkistysyhteydet ovat osa kantakaupungin viherrakennekokonaisuutta ja niitä on kehitettävä luonnon monimuotoisuutta tukevin, latvuspeitteisyydeltään yhtenäisinä ja kaupunkikuvassa hahmotettavina viheryhteyksinä.

Pyöräliikenteen alueellista reitistöä kehitetään korkeatasoisena seudullisen pääreitistön ja keskeiset asutus-, työpaikka- ja palvelukeskittymät yhdistävänä verkkona. Yhteyden tulee olla laadukas, sujuva, nopea, viihtyisä ja turvallinen.



Kuva 3 Kantakaupungin yleiskaavayhdistelmä 2026



Pyöräliikenteen seudullinen pääreitistö



Pyöräliikenteen alueellinen pääreitistö



Ohjeellinen virkistysyhteys



Kansallisen kaupunkipuiston alue



Kaupunkihiljainen virkistysalue



Asumisen ja virkistyssekoittunut alue



Keskuspuistoverkosto



Kaupunginosapuisto



Pienveden- tai lauttasatama



Ohjeellinen uusi tai kehitettävä pienvene- tai lauttasatama



Ohjeellinen ekologinen yhteys



Ohjeellinen uusi leirintäalue

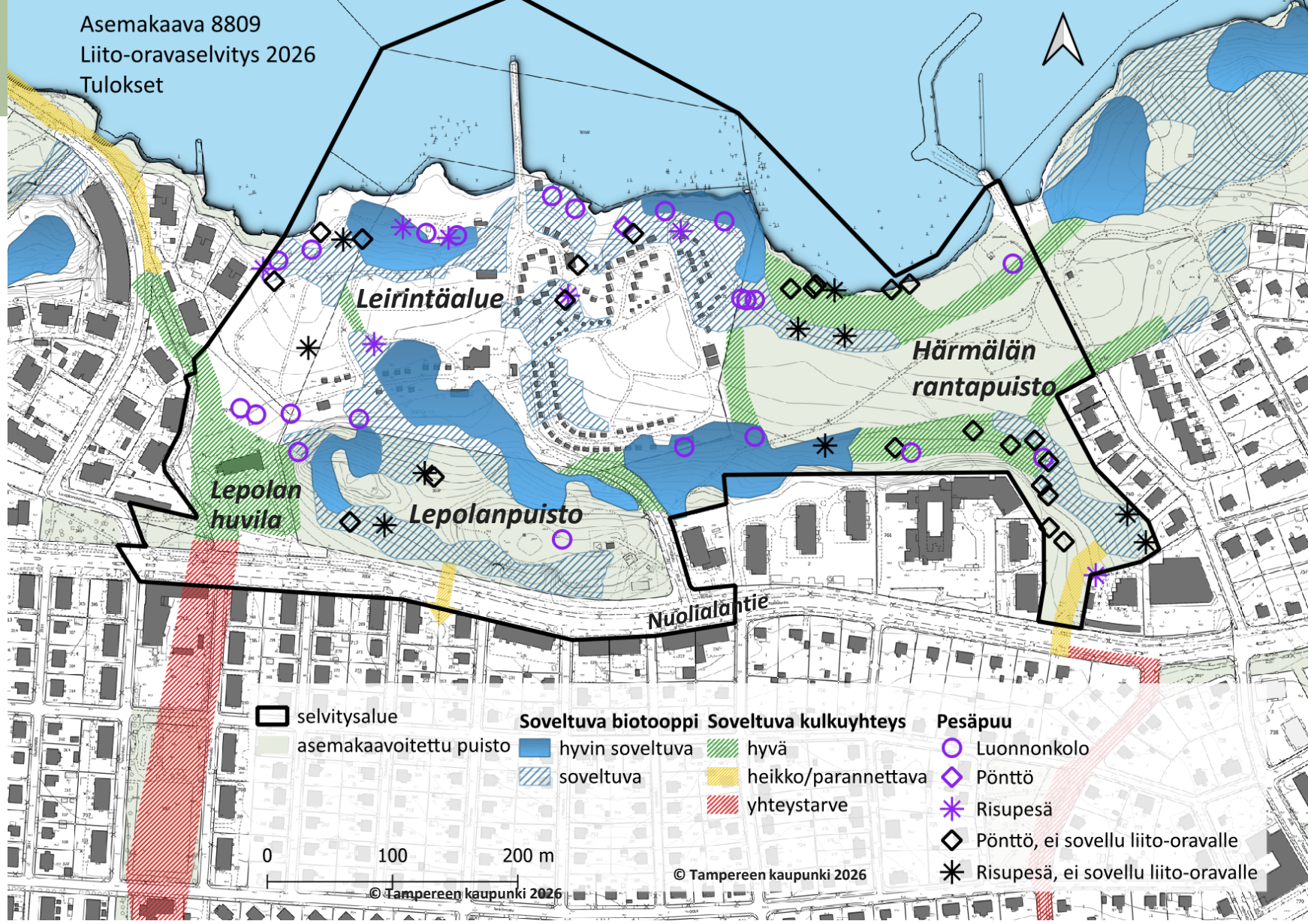
Tulokset

Selvitysalueelta ei keväällä 2026 tehty havaintoja liito-oravasta. Pääosa selvitysalueen puustoisista osista on edelleen liito-oravalle soveltuvia. Vuoden 2020 liito-oravaselvitykseen verrattuna Lepolanpuiston kaakkoiskulmasta rajattiin pieni alue pois liito-oravalle soveltuvista alueista. Koilliskulmasta on kaadettu puustoa ja sinne on noussut raitiotien sähkönsyöttöasema vuonna 2025. Härmälän rantapuiston eteläosista on kaadettu kirjanpainajan kuivattamia kuusia ja alueelta on puukaatojen vuoksi pienennetty liito-oravalle soveltuvan biotoopin aluetta ja muutettu pelkäksi kulkuyhteydeksi.

Selvitysalueelta löytyy edelleen runsaasti myös liito-oravalle soveltuvia pesäpuita, risupesäiä, kolopuita ja pönttöjä. Soveltuvat pesäpuut keskittyvät rantavyöhykkeelle sekä Lepolan huvilan ympäristöön.

Vuoden 2020 liito-oravaselvityksessä esiin nostetut liito-oravan kulkuyhteydet toimivat alueella pääosin edelleen. Yhteydet itään Härmälän rantapuiston kautta Vihilahdelle toimivat hyvin. Vihilahden ylitys on heikentynyt sekä Rantaperkiön kävelysillan että Vihilahden sillan ympäristössä. Yhteydet selvitysalueelta kohti Pirkkalaa ovat jo pitkään olleet heikot, eikä tilanne ole muuttunut sen suhteen. Raitiotietyömaan takia yhteydet Nuolialantien yli ovat tällä hetkellä heikkoja tai kokonaan poikki. Uutta puuta kuitenkin istutetaan kadun varteen, mutta kestää aikansa ennen kuin puut kasvavat riittävän korkeaksi toimiakseen liito-oravan kulkuyhteytspuina.

Heikot, mutta jotenkin toimivat yhteydet Nuolialantien yli sijoittuvat Tehtaankallionpuiston kohdalle Nuolialantien länsipäässä, Lepolanpuiston kohdalle sekä lähelle Nuolialantien päivittäistavarakauppaa, kohtaan, jossa Härmälän rantapuisto työntyy Nuolialantien varteen. Lepolanpuiston kohdalla kulkeva yhteys toimii tällä hetkellä todennäköisesti vain pohjoisesta etelän suuntaan. (Kts. Kuva 15)



Kuva 4 Liito-oravaselvityksen 2026 tulokset.

Johtopäätökset

Selvitysalueelle ei keväällä 2026 sijoittunut liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Alueelta ei myöskään havaittu liito-oravan jätöksiä tai muita merkkejä lajista kuten virtsajälkiä. Selvitysalueen puustoiset osat ovat edelleen liito-oravan käyttöön soveltuvia alueita.

Selvitysalueelta on tehty havaintoja liito-oravasta vuosina 2016 ja 2017. Läheiseltä Härmälän rantapuiston itäosalta on asukashavainto liito-oravasta vuodelta 2023. On siis mahdollista, että lajia tavataan alueelta myös tulevaisuudessa, jos puustoiset alueet säilyvät lajille soveltuvina. Leirintäalueelta ja sen lähiympäristöstä laaditun puustokartoituksen mukaan liito-oravalle tärkeiden kuusten latvusten elinvoimaisuus on alueella keskimäärin vähentynyt (Härmälän leirintäalueen puustokartoitus 2024). Puiden kunnon lisäksi haasteena on alueen huono saavutettavuus liito-oravalle. Nuolialantien ylitykset ovat tällä hetkellä heikkoja tai poikki kokonaan ja samoin näyttäisi olevan yhteydet Pirkkalan suuntaan. Vaikuttaisi siltä, että yhteydet itään Hatanpään arboretumin suuntaan toimivat. Tämäkin yhteys kuitenkin katkeaa todennäköisesti arboretumiin, koska Hatanpään valtatie osalta ei sopivia puustoisia ylityspaikkoja tunnu löytyvän.

Keskeistä on säilyttää selvitysalueen läpi itä-länsisuuntainen liito-oravan kulkuyhteys, joka yhdistää Pirkkalan liito-orava-alueet Härmälän rantapuiston liito-orava-alueisiin. Luontevimmin liito-oravan itä-länsisuuntainen yhteys kulki Lepolanpuiston kautta. Tämä puustoinen yhteys palvelee myös muita lajeja. Yleinen suositus on, että elinympäristöjen välille varataan enemmän kuin yksi yhteys, jotta liito-oravakanta voisi pysyä elinvoimaisena, eikä yhden yhteyden katkeaminen eristäisi elinympäristöjä toisistaan. Siksi olisi suositeltavaa säilyttää liito-oravalle soveltuvat elinympäristöt myös rantavyöhykkeellä, jolloin toinen kulkuyhteys muodostuisi luontevasti rannan kautta. Selvitysalueen länsiosiin on osoitettu alueen toinen ohjeellinen ekologinen yhteys yleiskaavassa. Myös tämä pohjois-eteläsuuntainen yhteys tulisi huomioida suunnittelussa ja kehittää erityisesti yhteyttä tällä hetkellä poikki olevan Nuolialantien ylityksen osalta.

Liito-oravan kulkuyhteyden tulisi ensisijaisesti perustua metsäkaistaleisiin tai metsäisiin viheralueisiin. Aina tämä ei ole mahdollista ja joskus joudutaan turvautumaan yhteyteen, joka muodostuu yksittäisistä puista/puuryhmistä. Kulkuyhteyden puusto olisi hyvä sijoittaa useampaan riviin tai ryhmiin, jolloin yhden puun poistaminen ei vielä katkaise yhteyttä. Yhteyden puulaji ei ole niin merkityksellinen, vaan puu kannattaa valita kasvupaikan mukaan. Puun tulee olla täysikasvuinen vähintään 10 m korkea. Kulkuväylien ylityksissä (tässä tapauksessa Nuolialantie) tulisi huomioida, että yhteyden välinen aukko saisi olla korkeintaan 2-2,5 kertaa täysikasvuisten puiden levyinen. Rakentamisaikaiseen säilytettävien puiden suojaukseen tulisi kiinnittää erityistä huomiota. Tästä on Tampereen kaupungilla oma ohjeistus.



Kuva 5 Kuva leirintäalueen länsiosasta, jossa kasvaa kookasta lehtipuustoa. Mökkien takana Lepolanpuiston havupuustoa.



Kuva 6 Lepolanpuistossa on runsaasti käytettyjä polkuja.



Kuva 7 Lepolan huvilan pohjoista piha-aluetta. Pihassa kasvaa tammia, joissa on myös liito-oravalle soveltuvia koloja.



Kuva 8 Leirintäalueen itäosa. Mökkien taustalla näkyy leirintäalueen ja Nuolialantien varren kerrostaloalueen välissä kulkeva puustoinen ekologinen yhteys.



Kuvat 9 ja 10 Mökkien välissä ja laidoilla kasvaa liito-oravalle soveltuvaa puustoa.





Kuva 11 Rannan kynä- ja vuorijalavametsikköä leirintäalueen itäpuolella, rannassa. Alueella kasvaa myös kookasta haapaa, joissa on liito-oravalle soveltuvia pesäkoloja.



Kuva 12 Leirintäalueella on runsaasti vuokrattavia mökkejä. Taustalla näkyy rannassa kulkeva puustoinen ekologinen yhteys.



Kuva 13 Leirintäalueen länsirantaa. Rannassa on liito-oravalle hyvin soveltuvaa aluetta, jossa kasvaa kookasta kuusta ja lehtipuustoa.



Kuva 14 Härmälän rantapuiston liito-oravalle soveltuvat alueet ovat heikentyneet runsaan puuston poiston vuoksi. Kuuset ovat kuivuneet kirjainpajan takia ja niitä on jouduttu kaatamaan.



© Tampereen kaupunki 2026

Kuva 15 Liito-oravan kulkuyhteyksiä Pyhäjärven ranta-alueella.

Lähteet

Liito-oravaselvitykset

- Härmälän leirintäalueen asemakaavan nro 8809 luontoselvitykset, Ramboll 2021.
- Kantakaupungin liito-oravaselvitys 2016. Tampereen kaupunki, Ramboll
- Liito-orava osana yleiskaavan viherverkkoa, seuranta 2017-2019. Tampereen kaupunki 2020.

Muut lähteet

- Asemakaavan muutoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelma. Härmälän leirintäalueen ja lähiympäristön kehittäminen, asemakaava 8809. Tampereen kaupunki 6.6.2024 .
- Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepäkot) esittelyt (Nieminen & Ahola (toim.), Suomen ympäristö 1/2017)
- EUT C/477/19. EU:n luontodirektiiviin liittyvä EY-tuomioistuimen oikeustapaus liittyen direktiivilajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojeluun, 2.7.2020.
- Hanski, Ilpo K. Liito-orava, Biologia ja käyttäytyminen. Metsäkustannus 2016.
- Härmälän leirintäalueen puustokartoitus 2024. Tampereen Infra Oy.
- KHO (Korkein hallinto-oikeus), päätös 2451/2023. Luonnonsuojelulain mukaista hallintopakko koskeva asia, 30.8.2023.
- Laji.fi viranomaisportaali. Liito-oravan havaintotiedot tarkistettu 22.5.2026.
- Liito-orava-LIFE, Liito-oravan huomioiminen kaupunkisuunnittelussa. Hyvien käytäntöjen opas. Liito-orava LIFE (LIFE17/nat/FI/000469), Espoon, Jyväskylän ja Kuopion kaupungit 2021.
- Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43 / 2023. Katariina Mäkelä ja Päivi Salo.
- Suomen lajien uhanalaisuus, Punainen kirja 2019. Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.)
- Tampereen karttapalvelu Oskari 2026: Liito-oravahavainnot, elinympäristöt ja kulkuyhteydet
- Tampereen karttapalvelu Oskari 2026: Tampereen kantakaupungin vaiheyleiskaavan kaavayhdistelmä. Sisältää yleiskaavat: Kantakaupungin yleiskaava 2040, Kantakaupungin yleiskaava valtuustokausi 2017-2021, kantakaupungin yleiskaavan valtuustokausi 2021-2025